

«Անարիւն» Պատերազմը Հայաստանի Դէմ

Հայաստան եւ Արցախ տնտեսապէս եւ գինուորապէս պաշարուած են վերջին շաբաթները, եւ օրէ օր տնտեսական օղակը տակաւ կը սեղմուի անոնց շուրջ: Բացի չոր հացէն, գրեթէ ամէն ինչ կը պակսի Արցախի եւ Հայկական Հանրապետութեան մէջ: Վառելանիւթի պակասին հետեւանքով Երեւանի «Զուարթնոց» օդանաւակայանը կրնայ փակուիլ մի քանի օրէն. ինքնաշարժները եւ փոխադրակառքերը չեն աշխատիր. պտղահասութեան այս շրջանին, բերքերը կարելի չէ ղրկել Հանրապետութեան եւ Միութեան այլ շրջանները, եւ հետեւաբար անոնք կը փճանան տեղւոյն վրայ: Նոյնիսկ կը պակսի մամուլի թուղթը, որուն հետեւանքով Հայաստանի թերթերը պիտի դադարին լոյս տեսնելէ:

Հայաստան հասնող ապրանքներուն շուրջ 85 տոկոսը կ'անցնի Ատրպէյճանի հողամասէն: Անդրկովկասեան երկաթուղին, որ կը ճեղքէ վրացական հողամասը, կրնայ առաւելագոյնս Հայաստանի կարիքներուն 15 տոկոսը բաւարարել, եթէ կանոնաւոր ձեւով ընթանայ: Խորհրդային Միութեան ճամբաներու նախարարութիւնը, որ ծրագրած է գոնէ այս միջոցով հայթայթել Հայաստանի նուազագոյն եւ ամենէն կենսական պահանջները, ցաւագինօրէն կը կաղայ ծրագրին գործադրութեան մէջ իր անձարակութեան պատճառով: Անատակ վարչութիւն մը՝ որ նոյնիսկ կարող չէ իրեն ձեռնտու միջոցները արդիւնագոր կերպով գործածել. այսպէս՝ փոխանակ օրական կարելի 26 գնացքի, Սեպտեմբեր 12ին 9 գնացք, իսկ 13ին՝ միայն 7 գնացք հասած են Հայաստան:

Օրական 60,000 թոն ապրանք կու գար Ատրպէյճանի ճամբով: Գրնացքները բեռնաւորուած էին նաեւ աղիտեալ շրջաններու վերաշինութեան եւ օգնութեան յատկացուած ապրանքներով, որոնք Ատրպէյճանի հողին վրայ անշարժացած կը մնան շաբաթներէ ի վեր, կազմալուծելով Հայաստանի շինարարական աշխատանքները բոլոր շրջաններուն մէջ, ի մասնաւորի երկրաշարժէն աղիտեալ վայրերը, ուր գտնուող հարիւր հազարաւոր տնազուրկ բնակիչներէն գոնէ մի քանի հարիւր ընտանիք, որոնք բախտը պիտի ունենային ձմեռնամուտին երդիք մը ունենալու, պիտի շարունակեն անօթեւան մնալ:

Տնտեսական պատերազմի կողքին Պաքու ձեռնարկած է հոգեբանական եւ նոյնիսկ բռնի ուժի գործածութեան ռազմավարութեան: Սահմանամերձ շրջաններուն մէջ ազերի զինեալ վոհմակներ իրենց սպառնալից շուրջ կը պտտցնեն, հարկադրելով հայերը որ բահն ու բրիչը ձգած՝ հերթապահութիւն կատարեն խուսափելու համար նոր Սումկայիթներէ, - պիտի ըսէինք՝ 24 Ապրիլներէ: Արդէն ազերի զինեալ աւազակներ մտած են Հայաստանի սահմաններէն ներս, եւ ինչպէս անցեալ դարու ամերիկեան աւազակ կովարածները, իրենց հետ տարած են 888 ոչխար եւ 100 զուխ եղջերաւոր անասուն: Բնական է, ազերի-թաթարական ասպատակութիւնը ոչ միայն մնացած է անպատիժ, այլ գողօնը սեփականացուած է շրջանի համայնավար իշխանութիւններուն կողմէ:

Եթէ այս բոլորին վրայ աւելցնենք Ատրպէյճանի հայերուն ապրած առօրեայ մղձաւանջը, անոնց ուղղուած սպառնալիքները, յարձակումները, հայկական տուններու հրկիզումը, նոյնիսկ գործադրուած սպանութիւնները՝ կ'ունենանք մօտաւոր պատկերը շրջանին մէջ տիրող սարսափի մթնոլորտին եւ պայթուցիկ կացութեան: Կ'ունենանք նաեւ հաստատ համոզումը, որ հայերու դէմ արձակուած Զարիքի ուժերը ղեկավարուած են Պաքուէն, որ քաջալերութիւն կը գտնէ Մոսկուայի կրաւորական կեցուածքէն, լուրթենէն, եթէ ոչ՝ մեղսակցութենէն:

Ատրպէյճանէն Հայաստան մտնող երկաթուղին այն մայրուղին է, որ խորհրդային հանրապետութիւնները կը կապէ իրարու, հետեւաբար ան ենթակայ է կեղրոնական իշխանութեան որպէս երկրին բնականոն կեանքը, տնտեսութիւնը եւ ապահովութիւնը ապահովող եւ սնուցանող մայր երակ: Արդ, Մոսկուա ոչինչ կ'ընէ իրաւականօրէն իրեն ենթակայ կալուածներու մէջ իր իշխանութիւնը հաստատելու: Հայկական Ղափանի շրջանը կ'արտադրէ Խ Միութեան ճարտարարուեստին համար այնքան

թանկ մոլիբդէնը, որ կը ղրկուի երկրին 240 տարբեր գործարաններուն: Այդ կարեւոր հանգանիւթը այժմ կը մնայ լեռնակուտակ դիզուած Ղափանի մէջ անտարբեր նայուածքին տակ Մոսկուայի:

Հոս կարեւորութեամբ կ'ուզենք յիշել անցեալ տարի Երեւանի «Զուարթնոց»ի օդանաւակայանին ողբերգութիւնը, որուն գոհ գնաց հայ երիտասարդ մը: «Միութեանական» նկատուած օդանաւակայանին կանոնաւոր աշխատանքը ապահովելու համար, Խորհրդային զօրքերը վայրագօրէն միջամտած էին, իրենց մահակներու հարուածներուն տակ խոշտանգելով նաեւ քաղաքապետական խաղաղ ցուցարարներ, մեծն ու պզտիկը, այր մարդ թէ կին:

Բարձրերէն քաջալերուած եւ հովանաւորուած ըլլայ կամ ոչ՝ ազերին կը մտածէ, կը գործէ եւ կը դրսեւորէ իր թրքութիւնը, ինչպէս որ գահնաբար գայն ցուցադրած էր 1918-1920 թուականներուն: Ինչ որ մասնաւորաբար ընդվզեցուցիչ կը թուի մեզի համար, կեղրոնական լրատուական աղբիւրներուն անորակելի ընթացքն է, որ հարազատօրէն կը յիշեցնէ Սթալին - Պերիա - Պրեժնեկ գարհուրելի շրջանի բրոքականտի ոգին եւ միջոցը: Երբ Հայաստանի պաշարումը կը շարունակուի իր դաժան անդրադարձներով, «ժամանակ» հեռասփիւռի գլխաւոր լուրերու հաղորդումով թէ կուսակցութեան պաշտօնաթերթ «Բրաւտայի սիւնակներէն Խ Միութեան ժողովուրդներուն կը յայտարարուի թէ Ատրպէյճան-Հայաստան ճամբաները բացուած են եւ երթեւեկը բնականոն ընթացքի մէջ կը գտնուի: Միւս կողմէ Հեռագիրի նախարարութեան պատասխանատուները «Արմէնփրէս»ի իրենց հաղորդած լուրերը կը վերախմբագրել, կ'եղծանեն եւ կը դարսին սուտ լուրեր, - անշուշտ վարդազոյն եւ Խ Միութեան արտաքին դիմագիծին վայել, - ու ապա գանոնք կը հաղորդեն իրենց եւ աշխարհի ժողովուրդներուն...: Այնպէս կը տեսնուի, որ Փերեսթրոյքան, ինչպէս շատ մը ուրիշ բաներ, դեռ չէ մատչած խորհրդային ժանգոտած եւ կռնչող բրոքականտայի մեքենային:

Ամէն պարագայի Հայաստանի տնտեսական օղակումով «Կլասնոսթն է որ պաշարումի մէջ կը գտնուի» ինչպէս «Բրաւտայի» մէջ կը գրեն թերթին Հայաստանի թղթակիցները:

Կլասնոսթը, ինչպէս նաեւ Փերեսթրոյքան, եւ նոյն ինքն՝ Միխայիլ Կորպաչովը:

Հայը միշտ «աղքատ» ազգականը եղած է մեծերուն. անոնք կոչուին Ֆրանսացի, անգլիացի թէ Ռուս Քեռի, եւ կամ՝ Խորհրդային Եղբայրական ժողովուրդներու Միութիւն: Մոսկուա արգելք չըլլալով Պաքուի անմարդկային եւ համախորհրդային արարքներուն, ցոյց կուտայ իր բարոյական ըմբռնումը, որ քաղաքական գետնի վրայ եթէ կրնայ բացատրութիւններ ունենալ, սակայն ներհակ կ'ընթանայ Միութիւնը կենսաւորող բարոյական ու սահմանադրական օրէնքներուն եւ անոր համախորհրդային իտէալին: Այլ խօսքով, որեւէ ճգնաժամային պահու մը, երբ հայը պէտք պիտի ունենայ զօրաւոր պաշտպանի մը, որուն փառքը եւ զօրութիւնը, բարեկամութիւնը եւ արդարասիրութիւնը տարփողած է տասնամեակներ ամբողջ, ինքզինք առանձին պիտի գտնէ գայլի վոհմակներու դէմ, երբ իր «պաշտպան»ին շահը ա'յդ պահանջէ:

Այս ճշմարտութենէն մեկնելով, եւ առանց երբեք մտահան ընելու Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը, ստիպողական պահանջ է մշակել եւ կեանքի կոչել քաղաքականութիւն մը, որ հայութիւնը հեռու պահէ նոր մարտիրոսացումներէ, նոր տագնապներէ եւ զրկանքներէ, առաջին հերթին՝ տնտեսական: Այդ քաղաքականութիւնը իրատեսօրէն պիտի առաջնորդուի նաեւ մօտակայ եւ հեռակայ շրջաններուն Խորհրդային Միութեան ներքին եղափոխութիւններէն ու տեսանելի սահմանադրական եւ իրողական փոփոխութիւններէն, որոնք ուս ժողովուրդին հետ բարեկամական նորատեսակ կապերու հաստատում մը կրնան յառաջացնել հայոց համար, ինչպէս նաեւ լայն դուռ բանալ միջազգային գործակցութեան:

Մինչ այդ, ազգովին եւ մեր ամբողջ ուժովը պէտք է պայքարինք, բարձրաձայն բողոքենք, անդադար բախենք Քրեմլինի Բ. Դուռը եւ բոլոր միջազգային տեսաններուն դռները, անոնց ներկայացնելու համար մարդկային եւ ազգային մեր արդարագոյն պահանջները:

Ու այդ համազգային եւ համակարգեալ աշխատանքին մէջ մեծ եւ կարեւոր բաժին մը վերապահուած է արտասահմանի հայութեան: